Marijine božje poti

Marija na Svetih Višarjah

»Glej, blagrovali me bodo vsi rodovi!« (Lk i, 48) Tako je Marija zapela pri obisku Elizabete v pesmi "Magnificat". Na Svetih Višarjah si je Marija sama izbrala kraj, kjer se te njene besede uresničujejo. Tu jo časte in slave tri največje evropske narodne družine: Slovani, Romani in Germani – Slovenci, Italijani in Nemci.

Svete Višarje so kraj, kjer se srečujejo evropski narodi, kjer naj bi v miru in bratski ljubezni blagrovali Marijo, Kraljico narodov.

Začetek višarske božje poti

Stara je že višarska božja pot. Škoda, da ni njena zgodovina bolj natančno popisana. Le pobožna legenda nam nadomesti to, kar bi radi vedeli iz trdnih in zanesljivih zgodovinskih virov.

Žabnice so župnija v Kanalski dolini blizu Trbiža in v žabniško župnijo spada tudi Višarska gora. Žabničani so imeli že od nekdaj pravico, da pasejo na tej gori svoje črede ovac. Pasel jih je vaški pastir. Neke sobote pred več kot 650 leti – pisali so leto 1360 – ni bilo ovac k večerni molži. Pastir išče in teka po širnem gozdu ter kliče svoje ovce, pa jih nikjer ne najde. Ves utrujen pride do vrha in tam najde svojo čredo. Toda ves prevzet je, ko zagleda svoje ovce: vse so namreč klečale okoli brinjevega grma ter se niso dale ganiti z mesta. Kaj neki mora to biti, premišljuje osupli pastir. Pristopi bliže in pogleda v grm: sredi grma stoji lesen kip Matere božje z Detetom Jezusom na levi roki. Razumljivo, da pastirja prešine sveti strah. Ponižno poklekne tudi on in počasti Marijino podobo. Potem jo dvigne in jo ginjen ter poln svetega spoštovanja pobožno poljubi. Takoj sklene v svojem srcu, da bo nesel najdeno Marijino podobo dušnemu pastirju v Žabnice. Ko vstane in se napoti proti domu, takoj vstanejo tudi ovce in hitijo za pastirjem v najlepšem redu

prav do župnišča. Ta čudna procesija je privabila mnogo ljudi iz hiš. Vsi so sc čudili, ko so slišali, kaj se je na gori zgodilo.

Župnik vzame podobo in poizveduje med farani, kdo bi bil podobo zanesel na goro; nihče ne ve o tem nič povedati. Duhovnik zapre Marijin kip v omaro. Toda naslednje jutro so ovce vse nemirne in nestrpne ter ne morejo dočakati, da bi jim odprli hlevska vrata. Skokoma hite na goro do onega grma in tam zopet najdejo Marijino podobo kot dan poprej. Enako se je ponovilo še tretji dan. Duhovnik postane pozoren in tudi zelo vznemirjen. Kako ne! Takoj naznani vso zadevo svojemu škofu, oglejskemu patriarhu, pod katerega je spadala takrat Kanalska dolina. Tudi Marijino podobo pošlje patriarhu in prosi za svet, kaj naj vendar ukrene v tej zadevi.

Patriarh je vso zadevo pazljivo poslušal in globoko premislil. Potem vzame podobo v roke in poslancem zapove: „Zidajte cerkev in postavite oltar na mestu, kjer ste našli podobo, Marijin kip pa postavite na oltar."

V spomin tega dogodka, ko so ovce našle čudodelno podobo, je bila navada, da so gnali spomladi, kadar je prišla čreda prvikrat na Višarsko goro, vse ovce trikrat okoli vrha. To naj bi bila nekaka zahvala ovčic, da se je čudodelna podoba njim razodela.

Ko so Žabničani zvedeli za patriarhovo naročilo, so začeli nemudoma s pripravami za zidavo cerkve na Višarski gori. Razen kamenja je bilo treba vse znositi na goro: apno, pesek, les, žeblje in drugo. Neki mož je bil slep rojen, pa bi bil silno rad pomagal z delom pri stavbi. Toda kaj more narediti ubogi slepec na teh strmih višinah?! Kar na lepem pa mož čudežno spregleda. Sloves o čudežu se je bliskovito razširil in ljudje so od vseh strani vreli skupaj ter pomagali zidati Marijino svetišče.

Ta prvotna cerkev je hila zelo majhna. Sklepajo, da je obsegala samo sedanji prezbiterij ali prostor od oltarja do obhajilne mize. Morda je hila zraven tudi ladja, ki so jo pa pozneje podrli, ko so zaradi navala romarjev zidali večjo. Ta prezbiterij je zidan v gotskem slogu. Kdaj so zidali ladjo, se ne more dognati; imela pa je raven, nizek strop.

Svetli in temni dnevi

V vrsti neštetih svetlih višarskih dni so bili 15., 16. in 17. avgust leta 1760, ko so slavili jubilej štiristoletnice božje poti. Na praznik Marijinega vnebovzetja se je zbralo na gori 24 duhovnikov in ogromna množica romarjev. V slovesni procesiji so nesli čudodelno podobo Matere božje okoli višarskega vrha. Krški stolni prošt iz Celovca – takrat je spadalo svetišče na Svetih Višarjah in vsa Kanalska dolina pod krškega (celovškega) škofa – je imel slovesno sv. mašo na praznik. Drugi dan slovesnosti je opravil slovesno službo božjo osojski opat Roman, tretji dan pa podkloštrski opat Emilijan. Ravno tako so zelo slovesno obhajali 500-letnico Svetih Višarij leta 1860. Romanja se je udeležil tudi krški škof dr. Valentin Wiery, ki je za jubilej ob petstoletnici preskrbel tako imenovano višarsko sveto leto, ki ga je papež sam razglasil v posebnem pismu. Procesije so prihajale iz Koroške, Kranjske, Štajerske in Goriške. Velika procesija je prišla celo s Salzburškega. Slovesno sprejetih procesij je bilo tisto leto 86. Pridig je bilo 109 slovenskih in 56 nemških. Svetih maš je bilo tisto leto opravljenih na Svetih Višarjah 1477.

Zanimivo in ganljivo je opazovati romarje na Svetih Višarjah, kako prihajajo in odhajajo. Ob poti v hrib so tri kapelice, da romarji pri vsaki malo postoje, pomolijo ter se spomnijo, da so božjepotniki. Ko so pri tretji, zadnji kapelici vsi zbrani, se zvonovi zazibljejo romarjem v pozdrav. Po kratkem duhovnikovem nagovoru se v lepem redu razvrsti procesija proti cerkvi. Navadno ima vsaka romarska skupina posebnega voditelja. Pobožni romarji navdušeno pojo litanije Matere božje in molijo rožni venec. Nekatere romarske skupine pridejo do kapelice ravno v mraku na predvečer praznika. Potem gredo v procesiji s prižganimi svečami do cerkve, kamor jih vabi zvonjenje. Takrat strmi vsa bližnja in daljna okolica, ko gleda na razsvetljeno goro, na Svete Višarje. Neizbrisen je pogled in spomin na prizor, ko pridejo romarji v Marijino svetišče in vsako srce prekipeva od veselja: otroci so prišli k svoji ljubi Materi. To razpoloženje še poveča beseda navdušenega pridigarja ter ljubeznivega spovednika – in romanje rodi stoteren sad.

Kot prihod ali pa še bolj ganljivo pa je slovo romarjev. Po jutranji službi božji voditelj zbere svoje ljudi pred čudodelno podobo Marijino. Tu jih opomni na storjene dobre sklepe. Potem v prisrčni molitvi priporoči sebe in svoje drage domače, žive in mrtve, mogočnemu varstvu Device in Matere Marije. Z glasnim jokom se ločijo pobožne trume od preljubljenega mesta. Pri odhodu iz cerkve se ozirajo na čudodelno podobo in vsak ima svoje misli in svoje prošnje, ki jih za

slovo še pove nebeški Materi. Šele pri glavnih vratih začno peti litanije; od kapelice se jim upre še zadnji pogled na ljubo Marijino hišo, potem pa nastopijo romarji pot proti domu.

Zgodovina višarske božje poti pa ni zapisana samo z blestečimi, zlatimi črkami, temveč so njene strani tudi črno obrobljene in pisane s solzami. Vse dobro ima svoje nasprotnike in tako temne sile tudi Svetim Višarjam niso prizanesle.

Leta 1786, ko je vladal cesar Jožef II. in se je svetna oblast nad vso mero vtikala v cerkvene zadeve, je bila božja pot prepovedana. Čudodelno podobo so morali odstraniti, morali so podreti vse oltarje in izkopati celo marmornati tlak. Marijino podobo so izpostavili češčenju v farni cerkvi v Žabnicah in tudi oltarje so prestavili tja. Morda je takrat prišel en oltar s Svetih Višarij v prelepo Marijino cerkev na Humcu (v fari St. Ilj ob Dravi na Koroškem), kjer imajo tudi posnetek višarske Marije.

Žabničani in okoličani so večkrat pošiljali prošnje na Dunaj do cesarja, da bi smeli Marijino svetišče na Svetih Višarjah zopet odpreti. Toda vse je bilo zastonj. Šele po smrti cesarja Jožefa II. je bilo tozadevno dovoljenje izdano 15. septembra 1790. Cerkvena stavba na gori je še stala in je bilo treba svetišče le znotraj obnoviti. Zopet so prihajale velike procesije od raznih krajev na Svete Višarje in romarji so prinašali dragocene darove za olepšanje božjepotne cerkve. Marija je zopet dobila svoje prvotno bivališče, ki si ga je bila sama izbrala, da bi svojim otrokom delila obilne dobrote in milosti.

Leta 1807, torej sedemnajst let po Marijini vrnitvi, je zadela višarsko svetišče zopet velika nesreča; strela je udarila v stolp in cerkev je pogorela. Zgorelo je vse, kar je bilo lesenega. Oltarji so bili vsi iz marmorja. Svetišče je bilo kmalu zopet popravljeno. Vštric prižnice so takrat napravili še en Marijin oltar in sicer na čast Mariji Pomagaj. Kdo ve, če ni na to vplival nagel razvoj češčenja Marije Pomagaj na Brezjah? Iz tistega časa tudi izvemo, da sta bila v stranskih kapelah oltarja sv. Jožefa in sv. Ane. Takrat so dali na stropu napraviti dve sliki. Ena kaže beg v Egipt, druga pa prihod Sv. Duha, ko sedi Marija sredi apostolov. Na slavoloku, ki loči prezbiterij od glavne ladje, so takrat napravili latinski napis: »In hoC LoCo Mater ChristI InVenta stetIt.« To se pravi po naše: Na tem mestu je stala najdena Mati Kristusova. Velike črke so latinske ali rimske številke, ki dajo skupaj seštete letnico 1360, ko se je božja pot začela.

V stari cerkvi so bili trije zvonovi. Največjega so spravili na goro leta 1834. Tehtal je 22 centov — en cent je 56 kg — torej: 1.232 kg.